

Das Latweeschu lauschu draugs.

1835. 30. Mei.

22^{tra} lappa.

Jaunas sijnas.

No Jggauu semmes. Orro-muischâ zschâ Mei Merino-aitas pa ustruppi tikke pahrdohras. Makfaja par wiffbrangaku tekkuli 650 rubtus, par ohtru 425, par treschu 345, par zettortu 300, un pahr teem 32 zitteem kohpâ 3005 rubtus. Labbu aitu warreja dabhuht jau par 28 rubl. un labbu aunu, waislai nederrigu, par 12 rubl. Pawiffam schinni uhruppê eenahze wairak ne fâ 10,000 rubl.

No Smolenfkes pilssehtas, Kreemu semmê. Tanni walsti taggad Kreemu leelskungs, Scheh-gallow ar wahrdu, gudri irr isdohmajis sawadu Ferri ar schlehri jeb nasi pa fahni un ar maisu pa widdu, ar fo brauzohr labbibu tã skunstigi warr nopfaut, fa ir ne graudinsch ne pasuhd. — Kaut jel mums us preekschu isdohrohs, no schahs Ferris saweem lassitajeem masu bildi rahdiht!

No Londres. Zschâ Mei atkal leela fanahkschana bija no teem kungeem un laudim, kas tur jau fenn mihligâ un kristigâ prahtâ irr fabeedrojuschees, zik spehdami, peepalihdseht, fa mohru zilwekus winnu semmês wairs ne nemm wangôs un zittâs semmês pahrdohd. Bija arri sehoreis gruhras suhdsubas dsir-damas, fa kuggi wehl weenâ gabbalâ tahdus nelainigus zilwekus weddohr, wiff-wairak us Seemel-Ameriku, fur muischas rentineeki winnus arween pirkoht un paturroht par dsimteem.

Nahze preeksch pahri neddelahm Bristolles-pilssehtas fur pneeki us Londoni un ne rimme, pirms winnus laide kehminenés preekschâ. Alnesse diwpadf-mit pahrus brangu sahbaflu un kurpu winnai paschai par dahwanu un weenu pahri tuppeluh kehninam, un gauschi suhdseja, fa leela flahde winneem zaur to noteekoht, fa Entenderu gaspashas taggad tik zittu semju kurpes walkajoht. Kehninene brishnojahs, labbi sinnadama, fa atkal pa zittahm semmehm gaspashas

tif Eulenderu kurpes gribboht walfacht, un fohlija, zifween fpehdama, pahr to gahdacht, ka gaspaschas tahdu negudribu pamettoht.

No Schwizzeru semmes. Wehl leelaka laime, ne kà preeksch pahri mehnescheem tam algadscham Eulenderu semmè gaddijahs, pahr kurre muhsu 14 lappa stahstija, ne fenn nabbagam pulkstenu taifitajam Schwizzeru semmè irr notikkusi; bet arri winsch ne pamette darbu un dsihwoja, kà zittfahrt sawâ nabbadibâ. Kad tas fohpmannis, kam ta pirma sinna bija nahluft, winnu liffe atnahkt un winnam fluddinaja, ka weens no winna raddeem Eulenderu semmè effoht nomirris un winnam 6000 reis tuhlfstohschus rubkus atwehlejis, tad winsch atbildeja: "Lai noteek Deewa prahts! Gan nomannu, ka launajs man fahrdina; tatschu man ar ta Kunga palihgu gan isdohsees, winna walgeem isbeht; bet kaut jel Deews arri pahr manneem nabbageem behrneem apshehlotohs, ka tee zaur to leefu mantu ne eekriht grehkôs!" — Winsch arri teescham lihds schim, kaut gan draugi winnam ko zittu gribbeja eerunnacht, ne ko no sawas wezzas dsihwoschanas naw pamettis. Bet pahr ko wehl wairak ja-brihnojahs: arri winna fewai tahds pats pasemmigs prahts. Pa eelahm winna wehl arween to wezzu mehteli no rupja wadmala un to schauru melnu zeppuri walka un to masu kurwi rohka nefs. Zâpatt kà zittfahrt winni abbi wehl taggad eet pee darbu tannis bohds, kur winni jau dauds gaddus strahda. Pulksten' 11 feewa eet us mahjahm, pehz behrneem raudsiht un to ehdeenu iswahriht, ko sawâ kurwi wirram peenefs. Zâpatt kà zittfahrt winni arri taggad wehl ahrs-pilssehtâ, masâ fohrteli dsihwo un scho arri pawissam ne gribb atstahkt. Winni fakka: "Pee muhsu dsihwes lai wifs paleek, kà lihds schim bijis; zittadi launajs gan wirfrohku pahre mums dabbutu. Winsch muhs gribb skubbinacht, lai masumu pehz masuma atmettam un beidsiht dwehseles meeru pasaudejäm. Lai Deews schehligi pasarga!"

No Egiptes semmes, Ahprikâ. Neisfkaitami zilweki tur schai gaddâ mehrea fehrigâ irr nomirruschi. Eeksch Aleksandries pilssehtas, kur tak naw wairak lauschu ne kà 30,000, lihds 11tai Merz jau 19,000 bija fahrguschu un no scheem 10,000 nomirruschi. Un wehl lihds 15tai Merz tur ikdeen 200 zilweki nomirre. Ap scho paschu laiku eeksch tahs dauds leelakas Rahjiro-pilssehtas, kur fehriga, mas deenas agraki tif bija eefahkusees, winna ikdeen jau 300 lihds 400 zilwekus aisrahwe.

Kà muhsu laifôs fristiga tizziba paganu semmès irr isplehtusees.

Peezdesmit gaddi wehl ne buhs pagahjuschu, kamehr eeksch paganu semmehm jau 1934 ffohlas irr eetaifitas, kurras lihds 170,000 paganu behrni tohp

mahziti, kas bes tam eefsch nesinnafchanas un breefmigas elkadeewibas usaugtu. Rahdâs 400 weetâs ikfwehtdeenâ Deewa wahrdi tohp papluddinati. Wairak ne kâ 300,000 zilweki, kas zittfahrt bija pagani, taggad preezajahs, Deewu un winna mihtu Dehlu atsihdami. — Klausajtees, kahdus augtus fwehta preezas-mahziba katrâ paganu semmê fewischki jau irr nessufi. — Pa to leelu deenas-widdus juhru, fo arri Australies juhru fauz, irr diwas leelas fallas, fo abbas kohpâ fauz par Dei-Selandi un fur laudis dshwo, kas bruhn-dselteni isffat-tahs un kas tee nifnaki no wisseem paganeem, fo tif lihds schim pasihst. Arri zilweku galku wiini ehd. Bet kamehr 1815tâ gaddâ tee pirmi kristigi mahzitaji pee winneem atnahze, wiini palikke kâ pahrgrohsiti. Zittfahrt ne sinnaja kâ ween affinainus karrus, taggad mefle meeru un dsennahs tam pakkat. Ar affarahm tee klausa us katru wahrdu, fo winneem pahr to mihlestimu stahsta, ar fo Jesus Kristus few preefsch grehzineekeem irr nodewees un sawas affinis par wiinu grehku peedohschanu islehjis. Tas mahzitajs, kas pirmajs pee winneem atnahze un kam wahrds: Marsdens, tas ne warr deesgan uesteikt to karstu ilgofchanu, ar fo tee pehz atsihschanas un grehku peedohschanas gaida; tâ, ka to dsirdoht, gan jabrihnojahs. — Pa tahm 13 zittahm fallahm, fo fauz Sandwikkles-fallas un kas tai paschâ leelâ juhri, taggad darbojahs jau 57 kristigi mahzitaji un 40, kas no paganu zilts, bet eefsch Amerikas ffohlehti. 900 atgreesti pagani jau irr tif tahl mahziti, ka paschi eefsch tikpat dauds ffohlahm sawus wehl neatgreestus brahlus warr mahziht, no kurreem 50,000 arri jau mahf lassihst. Dauds weetâs arri tahdas sawadas ffohlahs irr, fur jaunekti par ffohlmeistereem ismahjahs. Wairak ne kâ 1000 eedshwotaji ihpaschi fabeedrojahs, wiffai elku tizzibai un paganu buhschanai neween paschi pretti buht un atfazzihst, bet arri zitteem pee-palihdseht, tif pehz Deewa wahrdeem dshwoht. Wiini usbuhwe ffohlahs un basnizâs, sagahda likkumus prett Aepkawibu, sagfchanu, brandwihna pahrdohschanu, kahrtu spehleschanu, fwehtdeenâs sainofchanu. — Pa weenu no schahm fallahm, kurrei tas ehrmigs wahrds: Ak-wai-ji un fur zittfahrt breefmigas negantibas bija redsamâs, taggad jau reds gohdigu buhschanu un kristigu dshwofchanu. Fur irr tahds semmes strehkis no 40 juhdschim, fur wiffi laudis brihnum' dsennahs pehz Kristus mahzibahm; daschreis wiini ar saweem 4 waldneekeem juhdses tah-lumâ nahze, Deewa wahrds dsirdoht, un no leela preeka jau nakti ne bija gul-lejuschi. Schee zilweki, kas zittfahrt tif nifni bija un paganiski dshwoja, taggad paschi daudsreis fakka: affaras mums birst no waiga, kad woi mahjâs, woi pa zellu, woi basnizâ Deewa wahrds peemiunam. Wiini arri ne mas ne leeds, ka wiss, fo tee fwehti Apustuti sawâs grahmatâs pahr paganeem effoht rakstijuschki, arri aisrahdihoht us winneem, un wiini brihnojahs, kâ Pahwils un tee zitti to tif fflaidri effoht warrejuschki sinnahst. To kristigu kauschu mahjas wiffu zauru deenu irr pilnas no scheem laudim, kas zittfahrt ne fo zittu ne sinnaja, ne kâ kaut un laupihst, un taggad nahf farunnatees pahr to kristigu tizzibu. — Us zittu masu fallu tai paschâ tschuppi ne fenn pats Fehniensch teem wihreem fazzija, kas no Eulenderu semmes winneem bija atfuhctiti: Lihds schim mehse eefsch tumfchas neatfihfchanas staigajam un jau krittam nahwes rihtlê, bet tas

pats fuggis, kas mums pirmus kristigus mahzitajus atwedde, mums ar teem lihds arri Deewa mihlestibu un tahs schehlastibas wehsti atwedde. Taggad atsihstam, kà neganti pirmaf effam dshwojuschi, zits zittu nihdedami, waijadami un nofaudami. — Schee paschi atgreesti fallineeki jau tannì 1822rà gaddà diwi no faweem laudim, kas par kristigeem mahzitajeem bija ismahziti, fuhstija us zittu fallu, faweem wehl maldidameem brahkeem arri to taifnu dshwabas zekku, ko tee wehl ne pasinne, rahdih. Bija leels preeks, skattoht, kà preezigi schee lihds ar faweem waddoneem taifijahs to zekku usnemt un kà wirsneeki paschi sahze strihdetees, kurram effoht ja-eet lihds; jo katrs labprahst gribbeja buht arri weens no teem pirmeem, kas zitteem to preezas wehsti atnesse, kurras deewischku spehku winni jau pee few pascheem bija fajuttuschì. Pats keh-ninsch gribbeja sawu walstibu atstahst un zitteem to laimi atnest, ko Deews schehligi zaur faweem swehteem wahrdeem jau winnam bija fuhstijis. — Pa weenu no tahm puss-fallahm, kas pee tahs juhtras mallas, ko sauz to kluffu juhru, tur pats keh-ninsch un tee angstaki wirsneeki ikriht to kristigu basnizu un skohlu apmekle, ar faweem appakschneekem weenà rindè tur pasemmigi stahw un leel few pahrfklaufiht, ismahzijuschees tohs 3 tizzibas lohzeekus un swehtu luhgschanu. Raug', tur Deews leelas durris irr atdarrijis, jo appaksch scha keh-nina waldischanas 18 fallas stahw; bet schinnì leelà tihrumà lihds schim tik weens pats strahdneeks irr. Raut jel mihtajs Deews tam palihgu peefuhstihu! — Ka pa to leelu fallu, ko sauz Zeilon un kas Aust-Indijes juhtrà, Deewa atsihshchanu warreschoht isplahriht, mahzitaji paschi ne zerreja, jo winneem ilgu laiku ne mas ne gribbeja isdohteas; bet pehdigi arri tur to wahrdu klausitaji atraddahs, un skohlas un basnizas tappe ustaisitas. — Aust-Indies semmè pa tahm walstim, ko sauz Pakkatte, Mahdras un Tinewelli, eeksch 10 gaddeem drihs wiffas buhschanas irr atjaunojuschees. Eeksch 244 sahdschahm taggad jau wairak kà 2000 kristiti saimineeki atrohnahs, pawiffam lihds 7500 kristiti zilweki un 62 kristigas skohlas, eeksch kurrahm 1300 behrni tohp mahziti. Arri tahdas skohlas tur irr eezeltas, kur skohlmeisteri tohp audsinati un mahziti. 350 basnizas irr ustaisitas un gan drihs katrà sahdschà arri weens luhgschanas nams. Schee tantini wiffus sawus elka-deewus irr fadedsinajuschì, sawas wezzas paganu basnizas ispohtijuschì un winnu weetà kristigas basnizas ustaisijuschì. Jo wairak zitti winnus waija, ka winni kristigu tizzibu peenehme, jo zeetaki pee tahs turras. Dashedan usnahf schauschallas, kad sawas wezzas besdeewigas dshwoschanas peemin un sawas negantas elka-deewu kalposchanas atgahdajahs. Pee mirschanas winnu pafauschana us Deewu tik leela, ka tee, kas to reds, daudsfreis wehle: kaut muhsu nahwe arri tahda patte buhtu! —

(Ohtra dalka us preekschu.)

D. Et — m.

Lihds 28. Mei pee Nihges irr atnahfuschi 340 fuggi un aisbraufuschì 248.

Brihw drilleht. No juhmallas-gubbernementu angstas waldischanas pusses:

Dr. E. E. Napierky.